

מסורת הש"ס

(א) נכנסות סאָ. ערזונגן.ת.גדה מה: פ"ש, ג) [תוספ' פ"ח, א] [שנ'קן הערוך], ד) פסחוס סאָ. [תוספ' פ"ח, ס] [פ"י המקפס גנינה ומקפן פסחיו החלצ' לעשות חרץ של גנינה ערוך], ו) [נסהדרין ג.ג], ז) כ"ב סו. פ. כ, ח) [נכנסות סו. ו"טן, ט] [עירובין ק.], י) לקמן קח. ס) [רש"ל מ"ו], ט) [מ"ח, ט] [וע' תוס' ב"ב ג. סד"ה גוריה שטאָ], ס) סד"ה, ז) [ז"ל אַלמור], ע) [ז"ל אַלמור],

תורה אור השלם

1 וכן י' אלהים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה ויבאנה אל האדם: בראשית ב כב 2 וַתֵּהָיון לֶאֱשֶׁת בְּחֻשְׁבֵּיעַ אִבְיָיו אֶת הָעָם וַיִּשְׁלַח אֶת קִצְבָּה הַחַשְׂדָּא אֲשֶׁר בְּיָדוֹ וַיִּטְּלֵהָ אֶתְּהָ בְּעֵרַת הַדְּבָשׁ וַהֲבִישָׁהּ יָדוֹ אֶל אֵל פִּי וַתֵּאֲרָה עֲצִיָּה: שוואל א י ד כו

הגהות הב"ח

(א) גמ' רבה תוספאה: (ב) תוס' ד"ה והכונה וכו' אפי' לא ה"א מותר. כ"כ עיין פ"ח דמילה ד' קלד: (ג) ד"ה שולח וכו' אשכחן תנאקס. כ"כ ע"ל פ' כל הכלים ד' קנב: ד"ה הרי הוא ככל:

גליון הש"ס

גמ' והמגבן בנרונת. ע' לעיל דף עו ע"כ מדי' הנוטיל: גמ' מ"ש ד"א דרבינ' ויטבול. ע' פ"י מ"ז דשעית' בפ' הרי"ט: רש"י ד"ה וילחא בו' בכל הקיד. ע' לעיל כט ע"כ מדי' גוריה ולקמן דף קנא ע"כ רש"י ד"ה קנקס:

לעזי רש"י

טיפוסירין (טיפוסירן). אורס (לפרוסת הפנים). אנקיד"ש [נעקירדי"ש]. גבניות.

רבינו הגנאל

מעשיו מפורשים שקורב אותו לעבורא). רב ששת אמר פטור השתא מיהא הא איתיה לטפסא ולא עבירה לאיסורה. אמר רב ששת מנא אמנא לה דתנן המוציא כותב מן המת חייב, ודייקתין מינה אם הוציא כותב חייב הא חצי כותב פטור, והתניא המוציא חצי כותב חייב. ומשני אמר רב ששת חייב ונתני חצי כותב דאפיק חצי זית מן חובי שכבר מיטע הטומאה ולפיכך חייב, והא דתני פטור דאפיק חצי זית מן כותב ומחצה דלא חייב השתא מדידו ואצ"פ שקורב מיטוט הטומאה, ורב נחמן משני הא דתני חצי זית פטור דאפקח ממת גידול דהוא שיעורא לא מקרב מיטוט טומאה, אבל חצי זית מכזית ומחצה שמקרב הותר הטומאה חייב. וקרי"ל ברב ששת (וטפי עדיף). הנוטיל צפורניו זו בזו או בשיניו או בידו שלא בכלי, וכן שעור וכן שפמו וכן זקנו שנוטלו בשיניו או בידו שלא בכלי ין לעצמו בין לחבירו אסור משום שבות. אבל אם נטלו בכלי כגון אומל או בגוסס חייב. וצפורין פשרשו רובי וצפיץ

שפירשו רובן כלפי למעלה ומצערות אותו מותר לנוטל ביד אבל בכלי אסור. ואם לא פירש (חייב עליהן) ביד פטור אבל אסור, בכלי חייב חטאת. תנא הנוטיל מלא פי הווג חייב, וכמה מלא פי הווג שתיים וכן לקרחה שתיים (באבתנים). אבל המלקט שער לבן מתוך שער אפילו אחת אסור משום לא יהיה גבר עלי אשה. וכן הגדולת וכן הפוקסת, ר' אלעזר מחייב חטאת וחכ"א משום שבות. ואוקימנא כוחלת משום כוחבת, גודלת ופוקסת משום בונה. ודאמרי משום שבות. ומי' כר' אליעזר טפי עדיף דאיסורא דאורייתא היא ולחורמא עבדינן. וכן נמי לענין החולב והמחבין והמכבד והמרבץ והרודה חלות דבש שוגג בשבת חייב חטאת, במיד ביו"ט לוקח מ' דברי ר' אליעזר, והמביא אומרים אחד זה ואחד [זה אינו אלא] משום שבות. ומדמפרשי אליבא דר' אליעזר ואמרו חולב משום מפרק, מחבץ משום בורר, מגבץ משום בונה, ש"מ סוגיא דהא שמעתיה כר' אליעזר. ויש מי שחולק גם על זה. ויש מהרבן דמקריקי אחריו כי החולב והמחבץ והמגבץ בנרונות דברי הכל היא, ומסתייגא מאה דגרסין בפרק אצ"פ תניא ר' מרינוס אומר גזנה יונק חלב בשבת, מ"ט יונק מפרק כלאחר יד הוא ובמקום סכנה לא גזרו רבנן. א"ר יוסף הלכה כר' מרינוס. ולא שומעין דאית ליה האי סברא דחולב אסור משום מפרק אלא אליבא דר' אליעזר, ורבי מרינוס לא התיר אלא היונק. מכלל שהחולב אסור. ובסוף פרק חורש שונשא פקחח אסיקנא דיונק מפרק כלאחר יד הוא, שבת דאיסור סקילה גזרו רבנן, י"ט דאיסור לאו הוא, לא גזרו רבנן. וסבירא להו דבהחולב ובמחבץ שמוציא החמאה ובמגבץ דברי הכל אסור, ו[אל]א פליגי רבנן עליה דר' אליעזר אלא במכבד ומרבץ וברודה חלות דבש, ובהני הלכתא ברבנן, וסוגיא תוניתיהו דהא לא אימנעו מלרבץ אלא משום דהיישעין משום אשורי גומות. ואסיקנא והאידיא דסבירא לן כרבי שמעון (דרשין) [דפטרן] במלאתא שאניה צריכה לגופה, ובדברי שאין מתכוין שרי אפילו לכתחילה, לענין כיבוד נמי שרי אפילו בדהוצי כר' שמעון. הלכך מחלב בהמה, אפילו למאן דסבר דשרי משום שבות אסור, וכ"ש למי' משום מפרק אסור דמלאכה היא. והא דאמר רב חסדא מדברי (רבנן) [רביןן] ללמד חולב אדם עז לתוך הקדרה אבל [אלא] לתוך הקערה, כבר פירשה (מו') [מו'] רב יהודה גאון זצ"ל דב"ט הוא, וכבר פירשנוה בפרק תבתי. מתנ"י התולש מעציץ נקוב חייב ושאינו נקוב פטור, ר' שמעון פוטר בוה ובה. ורמי ליה אביי לרבא תנן ר' שמעון פוטר בוה ובוה, אלא לא ר' שמעון לר' שמעון לכל מילי נקוב כשאינו נקוב משוי ליה, והתנן ר' שמעון [ואמרן] אין בין נקוב לשאינו נקוב

לעצמה פטורה. שאינה יכולה לצנות יפה ואין דרך צנין אלא אשה להצרתה שרואה ועושה: וכן. מילתא אחריתי דשבת לאיסורא:

סרק. כצע אדום הוא הבא צננים שקורין טיפוסירין: **המחבץ**. המעמיד החלב צביקה. וז"ל מחבץ עושה כמין כלי גמי ונותן הקפוי

צמכו ומי החלצ שהן נסיוני נוטפין

ולועזין אותן אנקיד"ש: **המכבד**.

את הבית: והמרבץ. צמים להרביץ

את האבץ שלא יעלה: **חייב חטאת**.

לקמיה מפרש טעמא דהרודה חלות דבש חייב משום מולג ס' (מחבץ חייב משום צורר) ומכבד ומרבץ משום

צונה: **אחד זה ואחד זה**. אחד שבת

ואחד יו"ט: **משום שבות**. דילמא כי

כנים ליה מתמלאין הגומות שצנית

מאליהן והוי צנין: **קטיל קני נאגמא**.

בראשית ב כב 2 וַתֵּהָיון לֶאֱשֶׁת בְּחֻשְׁבֵּיעַ אִבְיָיו אֶת הָעָם וַיִּשְׁלַח אֶת קִצְבָּה הַחַשְׂדָּא אֲשֶׁר בְּיָדוֹ וַיִּטְּלֵהָ אֶתְּהָ בְּעֵרַת הַדְּבָשׁ וַהֲבִישָׁהּ יָדוֹ אֶל אֵל פִּי וַתֵּאֲרָה עֲצִיָּה: שוואל א י ד כו

חומץ קנים מן האגס הוה. לא ידע

אביו את העם וישלח את

קצבה החשדא אשר בידו

וילטל אותה בעירת הדבש

בו והוי מולדת דש. ואית דלמרי מולדה

דקורא ולא היא דלאו מחוצר הוא אלא

פקיד ועקיר וקא' צעטיני הדד

כמבואה בקשים ולשון מפרק נמי לא

סייך למימר אלא לשון מולג: **צורר**.

אוכל מתוך פסולת: וילמא. לרצן

הבית ולרפס אצנים היתא^י צכל העיר:

מסכנא. שהיא אבץ עולה ומרצה

הבן: **לאו אדעתא**. לא הייתי זכור.

ורצותי פירשו לא סבירא לי: **אשה**

חכמה. אשת ת"ח או צת ת"ח

ששמעה מלפיה: **מרנא** ציפא. רוחלת

קיתוניות צוות זו וכוסות צוות זו:

כרבי שמעון. דדבר שאין מתכוין

מותר והמרבץ אינו מתכוין להדביץ

עפר בגומא ולהטות הבית אלא שלא

יעלה אבץ: **מתנ"י הסוגא מעציץ**

נקוב חייב. דהוי כמחוצר דיונק מן

הקרקע ע"י הנקב שמריח לתולדות

הקרקע ואפילו הנקב צדופטו:

גמ'

אתי לאשוויי גומות הכא ליכא גומות רבא ^(א) תוספאה אישכחיה לרבינא דקא

מצמער מהבלא ואמרי לה מר קשישא ברי' דרבא אישכחיה לרב אישי דקא מצמער

מהבלא א"ל לא סבר לה מר להא דתניא הרוצה לרביץ את ביתו בשבת מביא

עריבה מלאה מים ורוחץ פניו בזוית זו ידיו בזוית זו רגליו בזוית זו ונמצא הבית

מתרבץ מאליו א"ל^י לאו אדעתאי תנא אשה חכמה מרבצת ביתה בשבת

^(ט)והאידינא דסבירא לן כר' שמעון שרי אפי' לכתחלה: **מתנ"י**^י התולש מעציץ

נקוב חייב ושאינו נקוב פטור ור"ש פוטר בוה ובוה: **גמ'** רמי ליה אביי לרבא

ואמרי לה רבי חייא בר רב לרב תנן רבי שמעון פוטר בוה ובוה אלאמא נקוב

לר"ש כשאינו נקוב משוי ליה ורמיניהו ר"ש אומר אין בין נקוב לשאינו נקוב

המצניע פרק עשירי שבת

צה.

החולב משום דש הוא. כדפי' בקונט' ואחיא צרייתא כר' יהודה דלמנר יש דשה שלא בגידולי קרקע^א כדפרי' לעיל בפ'

כלל גדול (לעיל דף עג.ג) וכן נראה לר"י דודאי כרצי יהודה אחיא דהא

אסרי חכמים ריצון משום שבות ולר"ש שרי לקמן אפילו לכתחלה:

המכבד והמרבץ. תימה דע"כ

מייירי דלא הוי פסיק

רישיה שיסוה הגומות דאי פסיק

רישיה היכי שרי לקמן ר"ש לכתחילה

הא מודה ר"ש בצסיק רישיה ולא מוות

וכיון דלא הוי פסיק רישיה אמאי

מחייב ר' אליעזר חטאת האמר בפ'

אמר להם הממונה (יומא ד' לד.): גבי

צירוף עששיות דדבר דלזין ממכוין^י

מותר לר' יהודה מן התורה דלא הוי

מלאכת מחשבת וי"ל דבהא פליגי דר'

אליעזר סבר דהוי פסיק רישיה ורבנן

סברי דלא הוי והא דלמנר והאדאנא

דסצירא לן כר' שמעון שרי לרבי

אע"ג דלפשר דסצר ר"ש דהוי פסיק

רישיה מכל מקום הש"ס סצר כרבנן

דלא הוי פסיק רישיה הילכך שרי

לכתחלה כיון דקיימא לן כר"ש

[ע"י תוספות סנהדרין פה. ד"ה ורש"י]:

והרודה חלות דבש. תימה לר"י

אמאי לוקא צייט' לרבי

אליעזר ורבנן נמי לא פליגי אלא משום

דלא חשבי לה מלאכה והא תנן בפ"ק

דמגילה (דף י:.) אין צין יו"ט לשבת

אלא אוכל נפש צלצד ר' יהודה אומר

אף מנשירי אוכל נפש וקאמר בגמ'

מ"ט דת"ק אמר קרא הוא לבדו

יעשה לכם הוא ולא מכשירין ורבי

יהודה כמיז הוא ומכניז לכס כלאן

במכשירין שאפשר לעשותן מעי"ט

וכאן במכשירין שא"כ כו"ג מכלל דלאוכל

נפש שרי רבי יהודה אפי' באפשר

ורבנן נמי משמע דלא פליגי אלא

במכשירין ולא דלאוכל נפש ועוד דהך

צרייתא כר' יהודה כדפרישית ועוד

דפ' תולין (לקמן דף קא:) אמרינן

ד' אליעזר סצר כרצי יהודה ועדיפא

מדרבי יהודה ושרי אפילו אפשר

לעשותן מעי"ט וליכא למימר דמיידי

צדודה לצורך חול דמכ"מ תקשי למאן

דאית ליה הואיל ואי מקלעי ליה

אורחין צפרק אלו עוברין (פסחים ד'

מו:) ועוד דרבי אליעזר גופיה אית

ליה התסס הואיל ואור"י דאיכא

לאוקמי צדודה סמוך לתשיכה דלא חזי

מו לאורחין ד' נמי צדבש שהדבש אי

אסור בהנאה דלא חזי לאכילה^י ומיהו

תימה לר"י כיון דמותר לגבץ צאפרס^י אפילו לא יהא מותר מדרבנן אלא דכלא אפשר אס כן נפל ציתו ציי"ט

יהא מותר לצנותו ציי"ט דמתוך שהותר צנין לצורך דמגבץ הוי משום צונה דלמנר צסמוך הותר נמי שלא לצורך וצלצד שיהא צורך היום

לאכול צמורו שלא יכנו שריצ ושמש וי"ל דאסור מדרבנן דהוי עובדא דחול כי היכי דאסורין טמיה והרקדה ציי"ט^י: **שרא יזילא במחוזא**.

תימה דבשיליה תמיד נשחט (שס ד' סד.) תנן כמעשהו צחול כך מעשהו צצבת אלא שהכהנים מדיחים את העזרה שלא צרלון חכמים ומפרש

בגמ' דלאן צרלון חכמים היינו שלא צרלון ר' אליעזר דאי רצנן שבות הוא ואין שבות צמקדש דמניא המכבד והמרבץ כו' ומדמוק' מתנ"י

כר"א משמע דמיידי מדאורייתא אפי' צעורה דליכא רפסא והכל משמע דצדפסא ליה אשויי וגומות וי"ל דצדפסא איכא אשויי וגומות טפי

שויי מתמנלות הגומות שצין רוצד לרובד א"כ צעורה נמי לא אסור לר"א אלא משום שבות אסו היכא דליכא רפסא דליכא חזיב טמאת לר"א

ותמיר האי שבות ונהא אפילו צמקדש וכמה שבות אשכחן צמקדש^י א' בפ' צמרא דעירויצין (דף קג:) אבל לרבנן לא חמיר האי שבות כיון דלפי'

כלל רפסא לא הוי לדידהו אלא איסורא דרבנן הלכך אינו נוהא צמקדש: **והאידינא** דקי"ט^י בר"ש שרי אפי' לבתחלה. צה"ג שרי

כיבוד מהאי טעמא אפי' צדהוצין ואין נראה לר"י דצפרק כל הכלים (לקמן דף קגד:) אמר ר' א' אליעזר אף מכבדות של תמרה מותר לנטולטן ופרץין

אי מתמה ללל צהא לימא ר' א' אליעזר אפי' צשל תמרה^י משמע דפשיטא ליה דליכא מאן דשרי אפי' לרבי שמעון משום דהוי מלאכתו לאיסור ואי

שרי לכבד הוי מלאכתו להיתר אלא ודאי כיבוד אסור לכולי עלמא מפני שמוז עפר ממקומו ולא שרינן הכא לרבי שמעון אלא דווקא ריצון:

ורמיניהו ר' שמעון אומר אין בין נקוב בו'. תימה מאי קפריך והא צהך צרייתא נמי קתני כמו צמתני' דלכל מילי נקוב כשאינו נקוב

צר מלענין הכשר ורעים צלצד ואי קשיל ליה מ"ש שבות מכשר ורעים אס כן צלא משנה תקשי ליה צרייתא גופה מ"ש

דלהכשר ורעים חשיב נקוב כמחוצר ולענין שאר צדריס חשבו כחלוש ואמר ר"ת דהיי פריך כיון דלענין שבת חשיב נקוב כשאינו נקוב אף

על גב דהוי לקולא ופטור וכן לענין כלאים צמסכת כלאים (פ"ז מ"ח) כ"ש לענין הכשר ורעים אית לן לאחצוניה נקוב כשאינו נקוב

דהוי לחומרא וצצרייתא קתני דנקוב הוי כמחוצר לענין הכשר ורעים שאינו מכשיר והכי פירושא^י דצרייתא אין צין נקוב

לשאינו

לו א מיי פכ"א מה' שבת

הלכה כג [ז"ל פכ"ב הל'

יב כתב טוחלת משום טוחנת

וכתב הש"ג בשם ריח"א ולא

ידעמי לו ישוב אס לא

שלאמר שצנפתת מיימיו

היה כמזב גם צלשלא צתרא

דטוחלת הוי משום טוחנת

ע"ש ולדעמי צריכוס אלו

לומר כן גם צמקנן לאזין סה

שכתב טוחלת משום טוחנת

וה' האיר עיני צעירן ערך

גדל כתב הגרסא צמקנאקא

טוחלת משום טוחנת גודלת

ופוקסת משום צונה מעתה

וצני שגס הרמני"ס והספג

ואתריהס הרב מצרעטרה

היה גרסאקן ק' וצוב אין